

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN GEMEINSCHAFTEN
EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES
CÚIRT BHREITHIÚNAIS NA gCÓMHPHOBAL EORPACH
CORTE DI GIUSTIZIA DELLE COMUNITÀ EUROPEE
EIROPAS KOPIENU TIESA

LUXEMBOURG

EUROPOS BENDRIJŲ TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
TRYBUNAL SPRAWIEDLIWOŚCI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DAS COMUNIDADES EUROPEIAS
CURTEA DE JUSTIȚIE A COMUNITĂȚILOR EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKÝCH SPOLEČENSTEV
SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI
EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

от 19 ноември 1991 година*

[...]

„Липса на транспониране на директива — Отговорност на държавата-членка“

По съединени дела C-6/90 и C-9/90

с предмет искане, отправено до Съда на основание член 177 от Договора за ЕИО от Pretura di Vicenza (Италия) (по дело C-6/90) и от Pretura di Bassano del Grappa (Италия) (по дело C-9/90), за постановяване във връзка с висящото пред тези юрисдикции дело между

Andrea Francovich

и

Италианска република,

и между

Danila Bonifaci и др.

и

Италианска република

на преюдициално заключение за тълкуване на член 189, трета алинея от Договора за ЕИО, както и на Директива 80/987/ЕИО на Съвета от 20 октомври 1980 година за сближаване на законодателствата на държавите-членки относно закрилата на работниците и служителите в случай на

* Език на производството: италиански.

неплатежоспособност на техния работодател (ОВ L 283, стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 197),

СЪДЪТ

в състав: г-н О. Due, председател, сър Gordon Slynn, г-н R. Joliet, г-н F. A. Schockweiler, г-н F. Grévisse и г-н P. J. G. Kapteyn, председатели на състави, г-н G. F. Mancini, г-н J. C. Moitinho de Almeida, г-н G. C. Rodríguez Iglesias, г-н M. Díez de Velasco и г-н M. Zuleeg, съдии,

генерален адвокат: г-н J. Mischo,

секретар: г-жа D. Louterman, главен администратор,

като има предвид писмените становища, представени:

- за Andrea Francovich и Danila Bonifaci и др., от адв. Claudio Mondin, адв. Aldo Campesan и адв. Alberto dal Ferro от адвокатската колегия във Vicenza,
- за италианското правителство, от г-н Oscar Fiumara, avvocato dello Stato, в качеството на представител,
- за нидерландското правителство, от г-н В. R. Bot, генерален секретар в Министерството на външните работи, в качеството на представител,
- за правителството на Обединеното кралство, от г-н J. E. Collins от Treasury Solicitor's Department, в качеството на представител, подпомаган от г-н Richard Plender, QC,
- за Комисията на Европейските общности, от г-н Giuliano Marengo и г-жа Karen Banks, членове на правната ѝ служба, в качеството на представители,

предвид доклада за съдебното заседание,

след като изслуша устните становища на г-н Andrea Francovich и г-жа Daniela Bonifaci, на италианското правителство, на правителството на Обединеното кралство, на германското правителство, за което се явява адв. Jochim Sedemund от адвокатската колегия в Кьолн, в качеството на представител, както и на Комисията, изложени в съдебното заседание от 27 февруари 1991 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 28 май 1991 г.,

постанови настоящото

Решение

[...]

- 1 С определения от 9 юли и от 30 декември 1989 година, постъпили в Съда съответно на 8 и на 15 януари 1990 година, Pretura di Vicenza (по дело C-6/90) и Pretura di Bassano del Grappa (по дело C-9/90) отправят, на основание член 177 от Договора за ЕИО, преюдициални въпроси по тълкуването на член 189, трета алинея от Договора за ЕИО, както и на Директива 80/987/ЕИО на Съвета от 20 октомври 1980 година за сближаване на законодателствата на държавите-членки относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на работодателя (ОВ L 283, стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 197).
- 2 Въпросите са поставени в рамките на спорове между Andrea Francovich и Danila Bonifaci и др. (наричани по-нататък „ищите“), от една страна, и Италианската република, от друга страна.
- 3 Директива 80/987 цели да осигури на работниците и служителите минимална степен на закрила по общностното право в случай на неплатежоспособност на работодателя, без да се засягат по-благоприятните разпоредби, съществуващи в държавите-членки. За тази цел директивата предвижда специфични гаранции за изплащането на дължимите им вземания за възнаграждения.
- 4 Съгласно член 11 държавите-членки са длъжни да въведат в сила необходимите законови, подзаконови и административни разпоредби, за да приведат законодателството си в съответствие с директивата в срок, който е изтекъл на 23 октомври 1983 г. Италианската република не е изпълнила това задължение и Съдът е констатирал това неизпълнение в Решение от 2 февруари 1989 г. по дело Комисия/Италия (22/87, Recueil, стр. 143).
- 5 Г-н Francovich, страна в главното производство по дело C-6/90, е работил за дружеството „CDN Elettronica SnC“ във Vicenza, но е получил само отделни частични плащания на възнаграждението си. Поради това той предявява иск пред Pretura di Vicenza, който осъжда предприятието ответник да заплати приблизително 6 милиона ITL. В хода на изпълнителното производство съдия-изпълнителят към съда във Vicenza съставя протокол относно невъзможността за принудителното изпълнение. Тогава г-н Francovich предявява претенция за правото да получи от италианската държава гаранциите, предвидени от Директива 80/987 или при условията на евентуалност, за получаване на обезщетение.
- 6 По дело C-9/90 Danila Bonifaci и тридесет и три други наети на работа лица предявяват иск пред Pretura di Bassano del Grappa с твърдението, че са

работили в това си качество за дружеството „Gaia Confezioni Srl“, обявено в несъстоятелност на 5 април 1985 г. Към момента на прекратяване на трудовите правоотношения ищците са кредитори за сума в размер на повече от 253 милиона ITL, която е включена в пасива на дружеството в несъстоятелност. Повече от пет години след обявяване на несъстоятелността те не получават никакви плащания, а синдикът ги уведомява, че дори частично разпределение в тяхна полза е малко вероятно. Вследствие на това ищците завеждат дело срещу Италианската република с искане, предвид задължението ѝ да прилага Директива 80/987, считано от 23 октомври 1983 г., тя да бъде осъдена да им изплати вземанията за дължимата им неизплатена част от възнагражденията най-малко за последните три месеца или при липса на такава възможност, да им заплати обезщетение.

7 При тези обстоятелства, националните юрисдикции поставят на Съда следните преюдициални въпроси, идентични по двете дела:

„1) Може ли съгласно действащото общностно право частноправен субект, засегнат от неизпълнение от държава-членка на Директива 80/987 — неизпълнение, констатирано с решение на Съда — да иска от тази държава да изпълни тези разпоредби на директивата, които са достатъчно точни и безусловни, като се позовава пряко на общностното право спрямо държавата-членка, която е в неизпълнение, за да получи гаранциите, които тази държава е трябвало да осигури, и във всички случаи, да иска обезщетение за претърпени вреди, що се отнася до разпоредби, по отношение на които това право не се прилага?

2) Трябва ли разпоредбите на член 3 във връзка с член 4 от Директива 80/987 на Съвета да бъдат тълкувани в смисъл, че когато държавата не се е възползвала от възможността да въведе ограниченията по член 4, тя е длъжна да изплати вземанията на работниците и служителите в съответствие с член 3?

3) При отрицателен отговор на втория въпрос, Съдът да определи каква е минималната гаранция, която държавата следва да осигури съгласно Директива 80/987 на правоимащ работник или служител, така че дължимата му част от възнаграждението да може да се счита за изпълнение на самата директива.“

8 Фактите в главното производство, ходът на производството и представените пред Съда писмени становища са изложени по-подробно в доклада за съдебното заседание. Тези данни от преписката са възпроизведени по-долу само доколкото това е необходимо за мотивите на Съда.

9 Първият въпрос, поставен от националните юрисдикции повдига два проблема, които е уместно да бъдат разгледани поотделно. Той се отнася, от една страна, до непосредственото действие на разпоредбите на директивата,

уреждащи правата на работниците и служителите, и от друга страна, до съществуването и обхвата на отговорността на държавата за вреди, произтичащи от неизпълнението на задълженията ѝ по общностното право.

Непосредственото действие на разпоредбите на директивата, уреждащи правата на работниците и служителите

- 10 Първата част на първия въпрос, отправен от националните юрисдикции, цели да се установи дали разпоредбите на директивата, уреждащи правата на работниците и служителите, трябва да бъдат тълкувани в смисъл, че заинтересованите лица могат да предявяват тези права срещу държавата пред националните юрисдикции при липса на мерки за прилагане, приети в определения срок.
- 11 Съгласно постоянната съдебна практика държавата-членка, която не е приела в определения срок мерките за прилагане, изисквани от директива, не може да противопостави на частноправните субекти собственото си неизпълнение на задължения, предвидени в директивата. Така във всички случаи, когато разпоредбите на една директива са безусловни и достатъчно точни по съдържанието си и в определения срок не са приети мерки по прилагане, позоваване на тези разпоредби е възможно срещу всички национални разпоредби, които не са в съответствие с директивата; такова позоваване е възможно и ако посочените разпоредби уреждат права, които частноправните субекти могат да предявяват срещу съответната държава (Решение от 19 януари 1982 г. по дело Becker, 8/81, Recueil, стр. 53, точки 24 и 25).
- 12 Поради това следва да се прецени дали разпоредбите на Директива 80/987, уреждащи правата на работниците и служителите, са безусловни и достатъчно точни. Тази преценка обхваща три аспекта: определянето на лицата, носители на право на предвидената в тези разпоредби гаранция, съдържанието на гаранцията и накрая, определянето на правния субект, който е длъжен да предостави гаранцията. В това отношение се поставя по-конкретно въпросът дали съответната държава може да се счита за длъжна да предостави гаранцията по съображението, че не е предприела в определения срок необходимите мерки за транспониране.
- 13 Първо, по отношение на определянето на лицата, носители на право да получат гаранцията, следва да се отбележи, че съгласно член 1, параграф 1 директивата се прилага за вземанията на работниците и служителите, произтичащи от трудови договори или от трудови правоотношения и съществуващи срещу работодатели, които са в състояние на неплатежоспособност по смисъла на член 2, параграф 1 — разпоредба която уточнява хипотезите, при които работодател се счита в състояние на неплатежоспособност. Член 2, параграф 2 препраща към националното

право за определянето на понятията „работник и служител“ и „работодател“. Накрая, член 1, параграф 2 предвижда, че държавите-членки могат по изключение и при определени условия да изключат от приложното поле на директивата определени категории работници и служители, изброени в приложението към директивата.

- 14 Тези разпоредби са достатъчно точни и безусловни, за да дадат възможност на националния съд да прецени дали определено лице трябва или не да бъде считано за носител на право, произтичащо от директивата. Всъщност съдът трябва само да провери, от една страна, дали съответното лице има качеството на работник или служител по силата на националното право и дали лицето е изключено от приложното поле на директивата съгласно член 1, параграф 2 и приложение 1 към нея (относно условията, предвидени за подобно изключване, вж. Решение от 2 февруари 1989 г. по дело Комисия/Италия, С-22/87, посочено по-горе, точки 18—23 и Решение от 8 ноември 1990 г. по дело Комисия/Гърция, 35/88, Recueil, стр. I-3917, I-5409, I-3931, точки 11—26) и от друга страна, да установи дали е налице някоя от хипотезите на състояние на неплатежоспособност, предвидени в член 2 от директивата.
- 15 По-нататък, относно съдържанието на гаранцията член 3 от директивата предвижда, че следва да бъде осигурено изплащането на неизплатените вземания, произтичащи от трудови договори или от трудови правоотношения и отнасящи се до възнаграждения за периода, предхождащ датата, определена от държавата-членка, която може да избере една от трите възможности: а) датата на изпадане в неплатежоспособност на работодателя; б) датата на предизвестие за уволнение, отправено към съответния работник или служител поради неплатежоспособност на работодателя; в) датата на изпадане в неплатежоспособност на работодателя или датата на прекратяване на трудовия договор или на трудовото правоотношение на съответния работник или служител поради неплатежоспособност на работодателя.
- 16 В зависимост от направения от нея избор държавата-членка има възможността по силата на член 4, параграфи 1 и 2 да ограничи отговорността си за плащане за период от три месеца или осем седмици, според случая, изчислени в съответствие с уточнените в този член условия. Накрая, параграф 3 от същия член предвижда, че държавите-членки могат да определят таван на отговорността за плащане, за да се избегне изплащането на суми, които надхвърлят социалната цел на директивата. При използване на тази възможност държавите-членки следва да уведомят Комисията за методите, по които определят този таван. Освен това член 10 предвижда, че директивата не засяга правото на избор на държавите-членки да предприемат мерки за предотвратяване на злоупотреби, и по-специално да изключат или да ограничат отговорността за плащане при определени обстоятелства.

- 17 Така член 3 от директивата предоставя на държавата-членка избор за определяне на дата, считано от която трябва да бъде осигурена гаранцията за изплащането на вземанията. При все това, както впрочем произтича мълчаливо от практиката на Съда (Решение от 4 декември 1986 г. по дело FNV, 71/85, Recueil, стр. 3855 и Решение от 23 март 1987 г. по дело McDermott и Cotter, 286/85, стр. 1453, точка 15), възможността на държавата да направи избор между няколко възможни средства за постигане на предписания от директива резултат не изключва възможността частноправните субекти да предявяват пред националните юрисдикции правата, чието съдържание може да бъде определено достатъчно точно въз основа единствено на разпоредбите на директивата.
- 18 В настоящия случай, предписаният от директивата резултат е гарантирането на изплащането на неизплатени вземания в полза на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на работодателя. Обстоятелството, че членове 3 и 4, параграфи 1 и 2 предоставят на държавите-членки определена свобода на преценка по отношение на методите за определяне на тази гаранция и ограничаването на нейния размер, не засяга точността и безусловността на предписания резултат.
- 19 Всъщност както отбелязват Комисията и ищците, възможно е да се определи минималната гаранция, предвидена от директивата, въз основа на датата, чийто избор води до най-малко обременително задължение за гарантиращата институция. Това е датата на изпадане на работодателя в неплатежоспособност, тъй като другите две дати — на предизвестие за уволнение на работника или служителя и тази на прекратяване на трудовия договор или на трудовото правоотношение — са по необходимост последващи спрямо изпадането в неплатежоспособност, според съдържащите се в член 3 условия, и следователно определят по-дълъг период, през който трябва да се осигурява изплащането на вземанията.
- 20 Относно възможността по член 4, параграф 2 за ограничаване на тази гаранция следва да се отбележи, че тази възможност не изключва определянето на минимална гаранция. Всъщност от текста на този член следва, че държавите-членки имат възможността да ограничат гаранциите, предоставени на работниците и служителите до определени периоди, предхождащи предвидената в член 3 дата. Тези периоди са определени в зависимост от всеки от трите срока, предвидени в член 3, така че във всички случаи е възможно да се определи до каква степен държавата-членка би могла да намали предвидената от директивата гаранция, според датата, която би избрала, ако бе транспонирала директивата.
- 21 Що се отнася до член 4, параграф 3, съгласно който държавите-членки могат да определят таван на отговорността за плащане, за да се избегне изплащането на суми, които надхвърлят социалната цел на директивата, и член 10, който уточнява, че директивата не засяга правото на избор на

държавите-членки да предприемат мерки за предотвратяване на злоупотреби, следва да се отбележи, че държава-членка, която не е изпълнила задължението си да транспонира директива, не може да възпрепятства правата, които директивата поражда в полза на частноправните субекти, въз основа на възможността за ограничаване на размера на гаранцията, която тя би могла да упражни, в случай че бе предприела необходимите мерки за прилагане на директивата (вж. във връзка с аналогична възможност относно предотвратяването на злоупотреби в данъчната област, Решение от 19 януари 1982 г по дело Becker, 8/81, Recueil, стр. 53, точка 34).

- 22 Следователно трябва да се приеме, че въпросните разпоредби са безусловни и достатъчно точни, що се отнася до съдържанието на гаранцията.
- 23 Накрая, по отношение на определянето на правния субект, който е длъжен да предостави гаранцията, член 5 от директивата предвижда следното:

„Държавите-членки определят условията и реда за организацията, финансирането и работата на гарантиращите институции, като в частност спазват следните принципи:

- а) имуществото на институциите трябва да е независимо от оборотния капитал на работодателя и да е несеквестируемо при процедурите за неплатежоспособност;
- б) работодателите трябва да участват във финансирането, освен ако то не е напълно осигурено от държавните органи;
- в) задължението на гарантиращите институции за плащане съществува независимо от изпълнението на задължението за участие във финансирането.“

- 24 Поддържа се, че след като директивата предвижда възможността гарантиращите институции да бъдат финансирани изцяло от държавните органи, би било недопустимо държава-членка да може да възпрепятства действието на директивата, като твърди, че би могла да изиска от други лица да поемат частично или изцяло нейната финансова тежест.

- 25 Този довод не може да бъде приет. От текста на директивата е видно, че държавата-членка е длъжна да организира цялостно подходящата институционална гаранционна система. По силата на член 5 държавата-членка разполага с голяма свобода на преценка по отношение на организацията, работата и финансирането на гарантиращите институции. Трябва да се подчертае, че обстоятелството, изтъкнато от Комисията, че директивата предвижда възможността, наред с други, подобна система да бъде финансирана изцяло от държавни органи, не означава, че държавата би могла да се счита за правния субект, който е длъжен да изплати

неизплатените вземания. Задължението за заплащане е в тежест на гарантиращите институции и единствено при упражняване на правомощието си да организира гаранционната система държавата може да предвиди, че гарантиращите институции се финансират изцяло от държавните органи. В този случай, държавата поема задължение, което по принцип не е в нейна тежест.

- 26 От това следва, че дори разглежданите разпоредби на директивата да са достатъчно точни и безусловни, що се отнася до определянето на кръга от лицата, носители на право да получат гаранцията, и до съдържанието на тази гаранция, тези обстоятелства не са достатъчни, за да могат частноправните субекти да се позовават на тези разпоредби пред националните юрисдикции. Всъщност тези разпоредби, от една страна, не уточняват правния субект, който е длъжен да предостави гаранцията, и от друга страна, държавата не може да се счита за носител на това задължение само по съображението, че не е предприела мерки за транспониране в определения срок.
- 27 Поради това на първата част от първия въпрос следва да се отговори, че разпоредбите на Директива 80/987, уреждащи правата на работниците и служителите, трябва да бъдат тълкувани в смисъл, че заинтересованите лица не могат да предявят тези права срещу държавата пред националните юрисдикции при липса на мерки за прилагане, приети в определения срок.

Отговорност на държавата за вреди, произтичащи от неизпълнението на задълженията ѝ по общественото право

- 28 С втората част на първия въпрос националната юрисдикция цели да се установи дали държава-членка е длъжна да поправи вредите, претърпени от частноправните субекти вследствие на липсата на транспониране на Директива 80/987.
- 29 Така, националната юрисдикция поставя въпроса за съществуването и обхвата на отговорността на държавата за вреди, произтичащи от неизпълнението на задълженията ѝ по общественото право.
- 30 Този въпрос трябва да бъде разгледан с оглед на общата система на Договора и неговите основни принципи.

а) По принципа на отговорност на държавата

- 31 Първо следва да се напомни, че Договорът за ЕИО е създавал свой собствен правен ред, който е включен в правните системи на държавите-членки и е задължителен за техните юрисдикции, и чиито субекти са не само държавите-членки, но и техните граждани, както и че наред с налагането на задължения на частноправните субекти общественото право е насочено и към пораждането на права, които стават част от техния патримониум; тези права

възникват не само когато са изрично уредени в Договора, но също и вследствие на задълженията, които Договорът налага по ясно определен начин както на частноправните субекти, така и на държавите-членки и на общностните институции (вж. Решение от 5 февруари 1963 г. по дело *Van Gend en Loos*, 26/62, *Recueil*, стр. 3 и Решение от 15 юли 1964 г. по дело *Costa*, 6/64, *Recueil*, стр. 1141).

- 32 Трябва да се напомни също, че според постоянната съдебна практика националните юрисдикции, натоварени с прилагането в рамките на своята компетентност на разпоредбите на общностното право, следва да гарантират пълното действие на тези норми и да защитават правата, които те предоставят на частноправните субекти (вж. по-специално Решение от 9 март 1978 г. по дело *Simmenthal*, 106/77, *Recueil*, стр. 629, точка 16 и Решение от 19 юни 1990 г. по дело *Factortame*, C-213/89, *Recueil*, стр. I-2433, точка 19).
- 33 Пълната ефикасност на общностните норми би била поставена под съмнение, а защитата на признатите от тях права би била отслабена, ако частноправните субекти нямат възможност да получат обезщетение, когато техните права са засегнати от нарушение на общностното право, за което носи отговорност държава-членка.
- 34 Възможността да се получи обезщетение от държавата-членка е особено необходима когато, както е в настоящия случай, пълното действие на общностните норми е поставено в зависимост от действия на държавата и следователно, при липсата на такива действия, частноправните субекти не могат да предявят пред националните юрисдикции правата, признати им от общностното право.
- 35 От това следва, че принципът на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти вследствие на нарушения на общностното право, за които носи отговорност държавата, е присъщ на системата на Договора.
- 36 Задължението на държавите-членки да поправят такива вреди намира своето правно основание в член 5 от Договора, съгласно който държавите-членки са длъжни да предприемат всички необходими мерки, общи или специални, за да осигурят изпълнението на задълженията си по силата на общностното право. Сред тях е и задължението да отстранят неправомерните последици от нарушение на общностното право (вж. що се отнася до аналогичната разпоредба на член 86 от Договора за ЕОВС, Решение от 16 декември 1960 г. по дело *Humblet*, 6/60, *Recueil*, стр. 1125).
- 37 От изложеното по-горе следва, че общностното право урежда принципа, според който държавите-членки са длъжни да поправят вредите, причинени

на частноправните субекти вследствие на нарушения на общностното право, за които те носят отговорност.

б) По условията за отговорността на държавата

- 38 Независимо от така уредената от общностното право отговорност на държавата, условията, при които от нея се поражда право на обезщетение, зависят от естеството на нарушението на общностното право, което е в основата на причинената вреда.
- 39 Когато както е в настоящия случай, държава-членка не изпълни задължението си по член 189, третата алинея от Договора да предприеме всички необходими мерки за постигането на предписания от директивата резултат, пълната ефикасност на тази норма на общностното право предполага право на обезщетение, при положение че са изпълнени три условия.
- 40 Първото от тези условия е предписаният от директивата резултат да включва предоставянето на права на частноправните субекти. Второто условие е да бъде възможно установяването на съдържанието на тези права въз основа на разпоредбите на директивата. Накрая, третото условие е съществуването на причинно-следствена връзка между неизпълнението на задължението на държавата и вредата, претърпяна от засегнатите лица.
- 41 Тези условия са достатъчни, за да породят право на обезщетение в полза на частноправните субекти, което намира своето правно основание пряко в общностното право.
- 42 При тези условия държавата следва да поправи, в рамките на националното право относно отговорността, последиците от причинената вреда. Всъщност при липса на общностна правна уредба, във вътрешния правен ред на всяка държава-членка трябва да се посочат компетентните юрисдикции и да се уредят процедурните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират пълната защита на правата, които страните в процеса черпят от общностното право (вж. Решение от 22 януари 1976 г. по дело Russo, 60/75, Recueil, стр. 45, Решение от 16 февруари 1976 г. по дело Rewe, 33/76, Recueil, стр. 1989 и Решение от 7 юли 1981 г. по дело Rewe, 158/80, Recueil, стр. 1805).
- 43 Освен това е уместно да се отбележи, че изискванията за форма и условията по същество, предвидени в различните национални законодателства относно обезщетяването на вредите, не трябва да бъдат по-неблагоприятни от тези, които уреждат аналогични вътрешноправни съдебни производства и не следва да бъдат уредени така, че да правят практически невъзможно или прекомерно трудно получаването на обезщетение (вж. що се отнася до аналогичния случай с възстановяването на данъци, събрани в нарушение на

общностното право, по-специално Решение от 9 ноември 1983 г по дело San Giorgio, 199/82, Recueil, стр. 3595).

- 44 В настоящия случай нарушението на общностното право от държава-членка вследствие на липсата на транспониране на Директива 80/987 в определения срок е констатирано в решение на Съда. Предписаният от тази директива резултат включва предоставянето на работниците и служителите на правото да им се гарантира изплащането на техните неизплатени вземания за възнаграждения. Както следва от разглеждането на първата част на първия въпрос, съдържанието на това право може да бъде установено въз основа на разпоредбите на директивата.
- 45 При тези условия националната юрисдикция следва да осигури, в рамките на националното право относно отговорността, правото на работниците и служителите да получат обезщетение за вредите, причинени им вследствие на липсата на транспониране на директивата.
- 46 Поради това на националната юрисдикция следва да се отговори, че държавата-членка е длъжна да поправи вредите, причинени на частноправните субекти вследствие на липсата на транспониране на Директива 80/987.

По втория и третия въпрос

- 47 Предвид отговора на първия преюдициален въпрос, не е необходимо произнасяне по втория и третия въпрос.

По съдебните разноски

- 48 Разноските, направени от италианското правителство, от правителството на Обединеното кралство, от германското правителство и от Комисията на Европейските общности, които представиха становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред националната юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения

СЪДЪТ,

произнасяйки се по въпросите, поставени от Pretura di Vicenza (по дело C-6/90) и от Pretura di Bassano del Grappa (по дело C-9/90) с определения съответно от 9 юли 1989 г. и 30 декември 1989 г., реши:

